

Brussel, 9-11 juli 2007

Achtergrondnota
(Originele versie: Engels)

Ronde tafel 2
Overboekingen en andere diaspora hulpmiddelen: de verhoging van hun netto volume en ontwikkelingswaarde

Sessie: 2.4
Het werken met de diaspora ten behoeve van ontwikkeling

Coördinator van de sessie: Regering van België
Partners in de voorbereiding van de sessie: Regering van India, Regering van Mali, Raad van Europa

Input in het achtergrondartikel werd geleverd door de Regering van Frankrijk
Horizontale kwesties werden behandeld op basis van de bijdragen geleverd door de Internationale Arbeidsorganisatie, de International Organisatie voor Migratie en het Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding (België)
Coördinator voor de task force: Roméo Matsas

Sessiepanel:

Voorzitter/moderator: S.E.M. M.S. Puri, Joint Secretary to the Government, India

Spreeker: M. Igor Haustrate, Adjunct Directeur Generaal, DG Ontwikkelingssamenwerking, België

Discussant: M. Kaba Sangaré, Technische Attaché, Ministerie van Maliërs in het Buitenland en Afrikaanse Integratie, Mali

Discussant: M. Chukwe-Emeka Chikizie, Uitvoerend Directeur, AFFORD

Rapporteur: Mme. Maria Ochoa-Llido, Directrice van de Departement van Migratie en Roma, Raad van Europa

Dit achtergrondartikel werd opgesteld door de Regering van België in samenwerking met de Taakgroep die door de Belgische Regering werd ingericht voor de voorbereiding van de eerste bijeenkomst van het Wereldforum voor Migratie en Ontwikkeling (WFMO). Het enige doel van dit document is de discussie van Ronde Tafelsessie 2.4 te informeren en te bevorderen tijdens deze eerste WFMO-bijeenkomst. Het is gebaseerd op open bronnen en streeft er niet naar uitputtend te zijn. De organisatoren kunnen niet aansprakelijk worden gesteld noch garanties geven voor de geldigheid, nauwkeurigheid en volledigheid van de informatie in dit document. Dit document weerspiegelt niet noodzakelijk de meningen van de WFMO-organisatoren of de regeringen of organisaties die betrokken zijn bij de Ronde Tafelsessies. Omdat het WFMO een informeel proces is, impliceert het document ook geen verbintenis van een van de partijen die het gebruiken tijdens de WFMO-besprekingen. Elke reproductie, geheel of gedeeltelijk, van dit document moet de bron vermelden.

1. Inleiding

In het begin van de eeuw schatten de Verenigde Naties dat ongeveer 175 miljoen mensen – ruwweg 3 procent van de wereldbevolking – buiten hun geboorteland leven en werken. Samen met de afstammelingen van deze migranten, die banden onderhouden met het herkomstland van hun ouders, vormen ze diasporas¹.

Diasporas hebben een grote impact op relaties tussen de ontwikkelde en zich ontwikkelende landen. Zowel geldovermakingen (die nu de totale officiële hulp aan de ontwikkelingswereld ruim overtreffen) als de mobilisatie van materiële goederen, knowhow en netwerken ten gunste van thuislanden hebben een diepe impact op de levensstandaard van mensen in ontwikkelingslanden

Terwijl het ontwikkelingspotentieel van diasporas de voorbije tien jaar meer erkenning kreeg, zou niet alleen meer aandacht moeten worden geschonken aan geldovermakingen, maar ook aan andere ontwikkelingsmogelijkheden van de diaspora. Dit artikel tracht daarom te bepalen hoe lokale en nationale regeringen van bestemmings- en herkomstlanden duurzame en wederzijds gunstige **partnerschappen** kunnen aangaan met diasporas om de ontwikkelingsimpact te verhogen van hun filantropische, zakelijke, sociale en andere activiteiten met betrekking tot het herkomstland. Het onderzoekt ook **middelen** die zouden moeten worden ontwikkeld zowel in herkomstlanden als in gastlanden om de ontwikkelingsimpact van diaspora-activiteiten te vergroten.

2. Inleidende opmerkingen

Het scheppen van de juiste omstandigheden om te werken met diasporas voor ontwikkeling vereist allereerst dat er afspraken worden gemaakt over sommige principes en dat alle stakeholders een aantal algemene overwegingen in acht nemen.

Ten eerste moet elke gouvernementele samenwerking met diaspora voor ontwikkeling duidelijk losstaan van beleidsbepalingen inzake migratiecontrole. Regeringsautoriteiten zouden zich ook ervan bewust moeten zijn, dat wanneer diasporaleden speciale stimulansen krijgen voor thuisinvestering, de lokale bevolking van de herkomstlanden dit kan interpreteren als een aanmoediging om te migreren en te genieten van deze maatregelen die bedoeld zijn voor diasporas.

Bovendien zijn diasporas van nature niet ontwikkelingsgericht en het is belangrijk de spelers te identificeren die echt bezorgd zijn over de ontwikkeling in hun thuisgemeenschap. Sterke stimulansen om diasporaorganisaties te dwingen tot ontwikkelingsactiviteiten lopen het risico dat ze diasporas aanzetten tot een opportunistisch (of zelfs avonturistisch) en oppervlakkig engagement, dat niet wordt ondersteund door voldoende vaardigheden of kennis.

Tot slot: hoewel diasporas potentieel in staat zijn om zich aan te passen en over te stappen naar andere culturen, kunnen zij ook agenten zijn van conservatisme, vooral wat betreft geslachtsgebonden kwesties. De deelname van vrouwen aan projecten die worden opgestart door diasporas is inderdaad soms beperkt om sociale, culturele en economische redenen. Diasporanetwerken kunnen traditionele geslachtsrollen en verantwoordelijkheden van thuisgemeenschappen versterken en de tijdslast van vrouwen verhogen in vrijwillige gemeenschapsrollen. Besluitvorming over ontwikkelingsprojecten

¹ Voor dit artikel definiëren we diaspora als « individuen afkomstig van een land, die buiten dit land wonen, ongeacht hun staatsburgerschap of nationaliteit, en die individueel of collectief bijdragen of zouden willen bijdragen tot de ontwikkeling van dit land. Afstammelingen van deze individuen zijn opgenomen in deze definitie.” Deze definitie is enkel bedoeld om te dienen als gemeenschappelijke werkdefinitie voor sessie 2.4. Omdat het WFMO een informeel, niet-bindend proces is, bevat deze definitie geen verbintenis van de regeringen en instanties die deelnemen aan deze sessie, noch vervangt ze de gebruikelijke terminologie die ze kunnen aanwenden in hun normale gebruik. Naast de focus van de eerste bijeenkomst van het WFMO, zou deze definitie moeten worden gezien als wereldwijd en inbegrepen in de migratie- en ontwikkelingscontext.

Besluitvorming over ontwikkelingsprojecten kan ook geslachtsgebonden zijn, en vele projecten zijn er niet ten gunste van vrouwen, maar zijn gericht op tewerkstelling van mannen in herkomstlanden.

Deze opmerkingen benadrukken het feit dat er geen automatische positieve verbanden bestaan tussen migratie en ontwikkeling, en regeringen moeten de vereiste omgeving creëren om wederzijdse voordelen te bereiken. Migratie kan negatieve gevolgen hebben voor de ontwikkeling in het thuisland (bijvoorbeeld door migratie van het intellect), en diasporas hebben niet *per se* een positieve invloed op het herkomstland. Als diasporas vaak een grote en positieve impact hebben op de ontwikkeling in het thuisland, zullen hun bijdragen nog worden vergroot, als ze worden geïntegreerd in ontwikkelingsstrategieën in het thuisland. Dit moet worden erkend om gepaste beleidsbepalingen te kunnen uitwerken om de bijdrage van diaspora in een globale context te verhogen op manieren die de ontwikkeling van het thuisland ten goede komen.

3. Houding en erkenning

Werken met diasporas voor ontwikkeling is in de eerste plaats een kwestie van houding. De formele erkenning van hun bestaan en het feit dat ze thuishoren op twee plaatsen en dat dit verrijkend kan zijn voor zowel het herkomst- als het bestemmingsland, zijn de eerste stappen die beide landen zouden moeten zetten. Terwijl gastlanden moeten overwegen dat de bevordering van volledige sociaal-economische integratie van diasporas een positieve impact zou kunnen hebben op hun ontwikkelingsactiviteiten, zouden herkomstlanden moeten beseffen dat de betrokkenheid van diasporas bij thuisontwikkeling het verlies aan arbeidskrachten kan compenseren.

Een dergelijke benadering zou zowel thuis- als gastlanden ertoe kunnen aanzetten om de regels over toegang tot staatsburgerschap te versoepelen en dubbel staatsburgerschap toe te laten, het verkrijgen of behouden van stemrecht te vergemakkelijken en bewegingen van diasporas bevorderen (multiple entry visa, langdurige verblijfsvergunningen, concessies om diasporas met de nationaliteit van het gastland het land binnen te laten...). Alternatieve oplossingen kunnen ook worden uitgewerkt, zoals dit het geval is met India's 'Overseas Citizens of India (OCI) card' die mensen een groot aantal voordelen biedt en hen op gelijke voet behandelt als personen van Indische nationaliteit, zonder hen dubbel staatsburgerschap te geven.

Gastlanden kunnen het ontwikkelingspotentieel van diasporas verder versterken door informatie te verzamelen over onderdanen die in het buitenland leven en hen in staat te stellen zich te laten vertegenwoordigen in de politiek van hun thuisland, door de creatie van ministeries of vertegenwoordigingen voor diasporas. Ambassades en Consulaten in het buitenland kunnen ook een actieve rol spelen in het opbouwen van vertrouwen met diasporas door specifieke diensten te verlenen en nuttige informatie te geven.

De Malinese regering ontwikkelde via de organisatie van een diasporaforum een interessant initiatief om contact te leggen en te houden en vertrouwen op te bouwen met zijn diaspora. Tijdens het eerste evenement dat werd georganiseerd in 2003 werden diasporaleden uitgenodigd de bestaande situatie, verwachtingen, te nemen maatregelen en prioriteiten te bespreken met de regering. Op een andere bijeenkomst die zal worden georganiseerd in 2008, zullen de Malinese diasporas worden uitgenodigd om de vooruitgang te beoordelen die werd geboekt bij de implementatie van de verschillende aangegane afspraken, voordat andere uitwisselingen worden aangegaan met de Malinese regering.

Een positief imago geven aan diasporas die bijdragen aan de ontwikkeling in hun thuisland, kan de vaak negatieve visies op immigratie in gastlanden doen afnemen. De co-ontwikkelingsstrategie van de Franse regering, die momenteel wordt gedefinieerd als "gelijk welke samenwerkingsactiviteit voor ontwikkeling, van gelijk welke aard en in alle sectoren, waaraan immigranten die in Frankrijk leven deelnemen (ongeacht hoe deze deelneming eruit ziet)" is interessant omdat het immigranten bestempelt als ontwikkelingsactoren die een brug slaan tussen thuis- en gastlanden, als ambassadeurs die de ontwikkeling van bilaterale relaties bevorderen.

4. De ontwikkelingsimpact van diaspora maximaal vergroten.

Op eigen initiatief zijn diasporas erin geslaagd om gezamenlijk hun financieel, menselijk en sociaal kapitaal te mobiliseren om ontwikkelingsprojecten op touw te zetten en te implementeren, die vaak gericht zijn op hun gemeenschappen van herkomst. Hoe kunnen regeringen de gunstige gevolgen van dergelijke betrokkenheid van diasporas maximaal benutten?

Coördinatie en planning: het is belangrijk dat thuislanden diaspora-ontwikkelingsinitiatieven opnemen in hun ontwikkelingsplanning en nationale armoedebestrijdingstrategieën, zowel op nationaal als lokaal niveau. Ontwikkelingsstrategieën van gastlanden of “country strategy papers” zouden kunnen worden afgestemd op de ontwikkelingsstrategieën van het thuisland, met nadruk op de regeringsopties, door migratie te koppelen aan ontwikkeling en strategieën uit te werken die gericht zijn op diasporas. Meer eigendom, meer in lijn brengen, en meer samenhang tussen beleidsbepalingen van verschillende departementen zouden hand in hand moeten gaan met meer coördinatie tussen verschillende donor- en gastlanden, vooral als ze diaspora met dezelfde herkomst huisvesten.

Partnerschappen identificeren: een belangrijke kwestie voor gastlanden is na te gaan welke diasporaorganisatie werkt in een ontwikkelingscontext. Zoals hierboven werd vermeld, zijn niet alle diasporaorganisaties gericht op ontwikkeling en hier is ook geen reden toe. Daarom is het van belang om te beginnen met het identificeren van diasporaorganisaties en/of diasporaleiders die betrokken zijn bij ontwikkelingsactiviteiten of die dit willen. Ook moet worden erkend dat diasporaorganisaties verschillen qua doelstellingen, omvang, capaciteit en ervaring, en dat verschillende categorieën diasporaorganisaties verschillende partnerschappen nodig hebben. Hoewel er bijvoorbeeld overleg zou kunnen komen met ervaren diasporaleden bij het opstellen van ontwikkelingsstrategieën die hun thuisland beogen, of ze zouden kunnen worden gezien als experts die kunnen worden geraadpleegd, hebben andere diasporaorganisaties weer behoefte aan het opbouwen van vaardigheden, netwerk mogelijkheden of organisatorische ondersteuning (te beginnen met toegang tot associatieve faciliteiten en de mogelijkheid om een NGO-status te bekomen). Tot slot moeten regeringen die te maken hebben met diasporaorganisaties efficiëntiecriteria toepassen, zoals ze meestal doen voor andere actoren uit het maatschappelijk middenveld, en dan zou representativiteit geen sleutelcriterium mogen zijn.

Diasporaorganisaties die in staat zijn ontwikkelingsprojecten op te starten, zouden ook toegang moeten krijgen tot ontwikkelingsfondsen, net als andere niet-professionele actoren uit het maatschappelijk middenveld. Op dit vlak moet de nu vertrouwde ervaring van het afstemmen van fondsen (waarbij regeringen of ontwikkelingsorganisaties het dubbele of drievoudige bijdragen van de fondsen die een diasporaorganisatie verzamelde voor een ontwikkelingsproject) van nabij bekeken moeten worden. Men moet lessen trekken uit hun successen en mislukkingen en nagaan in welke mate ze kunnen herhaald of uitgebreid.

Een dergelijke identificatie en dialoog met diasporas verloopt eenvoudiger als er diasporanetwerken of diasporaplatformen bestaan, die ook een belangrijke rol kunnen spelen voor inter-diasporadialoog en het opbouwen van vaardigheden. Regeringen kunnen dit proces bevorderen, maar ze mogen het niet opstarten, om het risico te vermijden dat een gesprekspartner niet de nodige kracht of legitimiteit bezit als zijn collega's.

Vrouwen en (co-) ontwikkeling: Hoewel vrouwen in diaspora een belangrijke rol kunnen spelen in ontwikkeling, wordt dit potentieel vaak aangetast wanneer ze worden gediscrimineerd tegenover en worden gemarginaliseerd in diasporaorganisaties. Dit heeft vrouwen ertoe aangezet hun eigen verenigingen op te richten die specifieke behoeften en prioriteiten van vrouwen behandelen.

Initiatieven die gericht zijn op de versterking van het ontwikkelingspotentieel van diaspora zouden dan ook rekening moeten houden met de geslachtsrollen binnen de verenigingen en met de specifieke strategieën en verwachtingen van de leden. Bestemmingslanden kunnen bijvoorbeeld de vrijheid van vereniging verzekeren, de vorming van migrantverenigingen aanmoedigen en wettelijke en sociale bescherming bieden voor kwetsbare arbeidscategorieën, waar vrouwen vaak worden geconcentreerd. Herkomstlanden kunnen ervoor zorgen dat vrouwen in staat zijn sterkere banden te onderhouden met thuisgemeenschappen dankzij technologie, gedrukte en uitzendmedia en internet, door deze kanalen te gebruiken om informatie te geven over investeringsmogelijkheden en ontwikkelingsprojecten. Meer mobiliteit, zichtbaarheid, vertegenwoordiging en netwerken van vrouwelijke migranten kunnen vrouwen sterk in staat stellen een grotere rol te spelen in diasporabewegingen, om deel te nemen aan ontwikkelingsinspanningen, en hun vaardigheden, kennis en expertise te gebruiken voor gelijkheid tussen geslachten.

Rol van lokale autoriteiten: hoewel de voorstellen van dit achtergrondartikel vooral gericht zijn op Staten, zouden lokale autoriteiten moeten worden aangemoedigd om zichzelf te informeren over de mogelijke voordelen van wereldwijde banden tussen regio's in gastlanden waar diasporagroepen leven, en hun herkomstregio. Ervaring toont aan dat zustersteden en gedecentraliseerde samenwerkingsprojecten vaak ontstaan uit de aanwezigheid van een migrantbevolking die afkomstig is uit hetzelfde gebied, en dienst doen als link tussen twee regio's en culturen. Bovendien kunnen partnerschappen met de lokale overheden efficiënter zijn dan met nationale structuren voor de coördinatie van ontwikkelingsprojecten van diaspora met andere initiatieven op lokaal niveau. Hiervoor is het opstellen van lokale ontwikkelingsplannen een belangrijke stap om diasporas aan te moedigen mee te werken aan coherente en belegde lokale ontwikkelingsstrategieën.

Integratie: een belangrijke en vernieuwende kwestie hangt samen met de relatie tussen de transnationale betrokkenheid van diasporas en integratie in het gastland. Hoewel er nog behoefte bestaat aan verder onderzoek om de voorwaarden te bepalen voor het ontstaan van een positieve, negatieve of neutrale correlatie, zou het niet te optimistisch zijn om te denken dat goed geïntegreerde migranten beter zijn uitgerust om te investeren in thuislandontwikkeling. Omgekeerd kan de betrokkenheid van diasporas in thuislandontwikkeling de integratie in het gastland vergemakkelijken, vooral als deze activiteiten worden ontwikkeld in partnerschap met andere actoren in de gastsamenleving.

Als deze idee wordt vertaald in actie, leidt dit tot initiatieven die projecten die gericht zijn op thuisontwikkeling verbinden met kwesties inzake staatsburgerschap en sociale bemiddeling in het land van verblijf. De Franse co-ontwikkeling introduceert dit idee door "initiatieven te steunen van jonge immigranten", een beleid dat mogelijk maakt dat jongerenverenigingen van vreemde afkomst en jongerenverenigingen in de herkomstlanden van hun ouders worden gefinancierd voor socio-culturele activiteiten die op beide grondgebieden worden ontwikkeld. Deze projecten zouden staatsburgerschap en socio-economische integratie in Frankrijk moeten bevorderen, en bijdragen tot ontwikkelingsinitiatieven in de regio's van vertrek.

"Ownership" : in deze context kan de kwestie van "ownership" op drie niveaus ontstaan. Ten eerste, wat betreft relaties tussen staten moet deze door de herkomstlanden worden verzekerd, wetende dat het bereiken van ontwikkelingsdoelen de hoofdzaak is. Om deze reden is het belangrijk om integratie van de diaspora ontwikkelingsinitiatieven in ontwikkelingsplanning in het thuisland wordt verzekerd.

Ten tweede, terwijl thuis- en gastregeringen een belangrijke rol te spelen hebben in de coördinatie van verschillende ontwikkelingsinitiatieven en om deze initiatieven meer reikwijdte te geven, moeten ze

opletten dat ze de autonomie van de diasporas niet belemmeren wanneer ze hun eigen ontwikkelingsacties bepalen en prioriteren.

Ten derde, als ze willen streven naar duurzame projecten, willen diasporas er soms zelf voor zorgen dat de lokale bevolking die voordeel haalt uit hun ontwikkelingsinitiatieven, in alle stadia van het project het middelpunt blijven vormen: identificeren, opstarten en opvolgen. De belangen tussen de diaspora en de lokale bevolking kunnen uiteenlopen, en een gebrek aan “ownership” van de lokale bevolking leidt vaak tot het mislukken of slecht werken van diaspora ontwikkelingsactiviteiten.

5. Ondernemerschap bevorderen

Ondernemerschap is een andere interessante sfeer waar diasporas vaak in betrokken raken, of dat willen. Er mag echter niet worden vergeten dat niet alle migranten zijn voorbestemd voor het ondernemerschap, en de aard zelf van de economische activiteiten die worden ontwikkeld door diaspora steunt op hun status in het ontvangende land (illegalen, langdurige residenten, tweede generatie of meer), op de redenen achter het initiatief (investering, voorbereiding terugkeer, de familie helpen...) en op bestaande mogelijkheden in het thuisland. Als diasporaleden toevallig middelen, kennis en netwerken hebben bekomen die ze willen gebruiken in hun thuisland, kunnen de regeringen in het thuis- en gastland nuttige hulp bieden.

Thuislanden die diasporaondernemerschap willen promoten, kunnen hen douane/importstimulansen bieden, toegang verlenen tot speciale economische zones en rekeningen in vreemde valuta, en hen meer algemeen informeren over investeringsmogelijkheden. Bijvoorbeeld door het gebruik van internet en websites. Aangezien onderzoek heeft aangetoond dat de diasporas de meeste informatie over hun thuisland krijgen van familie, zouden de regering en ontwikkelingsstakeholders informatie van goede kwaliteit moeten verstrekken over investeringsmogelijkheden via media die de lokale bevolkingen gebruiken.

Toegang tot grond en eigendom is een gevoelige kwestie, vooral in post-conflictsituaties wanneer diasporas vragen om eigendommen terug te krijgen. In andere gevallen kunnen hervormingen en landeigendom een belangrijke stap zijn om de diaspora aan te moedigen om te investeren in landbouw of onroerend goed. Tot slot moeten thuisregeringen de naleving van de wet waarborgen, wat bijzonder belangrijk is voor emigranten die vaak het mikpunt zijn vanwege hun geld, en wier investeringen vaak een onjuiste bestemming krijgen.

Deze verschillende maatregelen worden gebruikt volgens de specifieke situatie van elk land, wetende dat er grote verschillen tussen zullen bestaan, wat betreft zakelijke omgeving.

Gastlanden mogen hun steun aan ondernemerschap van diasporas niet koppelen aan voorwaarden bij hun terugkeer. Diasporas die een dergelijk project willen opstarten, moeten zelfs de kans krijgen om het land te verlaten voor een testperiode, waarna ze terug zouden kunnen migreren naar hun vroegere verblijfswaard met een geldige verblijfsvergunning. Voorzieningen voor sabbatsverlof en voor de overdraagbaarheid van sociale rechten kunnen ook een cruciale impact hebben op de beslissing om te trachten terug te keren naar het herkomstland. Zo namen bijvoorbeeld Belgische artsen van Marokkaanse oorsprong het initiatief om een privé-ziekenhuis te bouwen in Tanger, waar Marokkanen die op bezoek zijn vanuit België kunnen genieten van kwaliteitsvolle medische verzorging die wordt terugbetaald door het Belgische sociale zekerheidssysteem. Dit kan worden gezien als een stimulans voor permanente terugkeer van gepensioneerde migranten en als een manier voor de buitenlandse en Belgische sociale zekerheid om geld uit te sparen, omdat medische verzorging in Marokko zo'n 30% goedkoper is.

Ondersteuning aan migranten bij het opstarten van ondernemingen komt voor in vier fasen van het project:

- De ontvangstfase, die bestaat uit het geven van informatie en begeleiding, een evaluatie van de technische en financiële mogelijkheden en motivatie van de projectleider, en technische opleiding;
- de ondersteuningsfase, waarbij hulp wordt geboden bij de projectvoorbereiding, een haalbaarheidsstudie, het opstellen van een investeringsplan en de financiële steun zelf (het principe is dat de projectleider niet wordt vervangen);
- De projecthouder in verbinding brengen met andere technische en financiële partners;
- Technische opvolging verlenen zodra het project loopt.

Ze moeten ook zien dat ze specifieke beleidsinstrumenten uitwerken ter ondersteuning van ondernemerschap door vrouwen, die geneigd zijn meer te investeren in informele handel.

Een recente en vernieuwende ervaring begon dit jaar met de oprichting van een «onthaalcel voor Afrikaanse diaspora investeringsprojecten in Afrika», met steun van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking. Het initiatief kwam er om te voldoen aan de behoeften van de Afrikaanse diaspora in België, en streeft ernaar diasporas advies te verlenen bij het indienen van projectvoorstellen, voordat ze worden doorgestuurd naar organisaties zoals CDE (Centrum voor de Ontwikkeling van ondernemingen) voor haalbaarheidsstudies, technische bijstand en terreinbijstand, en naar BIO (de Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden) voor haalbaarheidsstudies en financiering. Wanneer voorstellen niet worden beschouwd als levensvatbare projecten, wordt hun promotor geheroriënteerd naar andere activiteiten.

Maatregelen om toegang te verlenen tot mesokrediet moeten ook worden ontwikkeld omdat diasporas ondersteuning nodig zouden kunnen hebben in herkomstlanden die meer fondsen vereisen dan er beschikbaar zijn via microkrediet, maar die onder de minimale vereisten liggen voor normale ontwikkelingsbijstand van de privé-sector.

Opgemerkt moet worden dat volledige technische en financiële ondersteuning aan diaspora-initiatieven in de privé-sector duur kan zijn in vergelijking met de omvang van de projecten. Dit brengt ons terug bij een van de uitgangspunten, namelijk dat wanneer aan diasporas steun wordt gegeven die niet toegankelijk is voor de lokale bevolking, deze migratie kan beginnen zien als een noodzaak voordat ze kunnen genieten van mogelijkheden thuis. Om dit te vermijden moet de lokale bevolking voor zover mogelijk genieten van dezelfde mogelijkheden voor hun ondernemersinitiatieven als diasporas.

6. Vaardigheden opbouwen

In alle gevallen waarbij diasporas betrokken zijn bij de ontwikkeling van het thuisland, is het noodzakelijk om regeringen van thuislanden te steunen bij het bepalen, beheren en besturen van landgebonden diasporas kennisnetwerken die ontwikkelingsbehoeften het best kunnen dienen en ze in staat stellen contact te houden met hun diaspora over de hele wereld. Dit zou de vorm kunnen aannemen van “Diaspora Kennisnetwerken” (DKN), die bij voorkeur gebruik maken van een elektronisch platform om informatie te verstrekken en uit te wisselen. Binnen deze initiatieven kunnen groepsdiscussies met een moderator of belangengemeenschappen bijdragen tot het uittekenen van de specifieke ontwikkelingsinitiatieven in de sector, ideeën om te zetten in doordachte projecten, vernieuwende technologie en door kennis geleide interventies introduceren en dan de thuislanden in staat stellen dit na te doen als nationaal initiatief.

Zoals we hierboven zagen, hebben zowel individuen als diasporagroepen behoefte aan versterking, zowel voor gezamenlijke ontwikkelingsprojecten als bij privé-ondernemerschap. Dergelijke ondersteuning, die kan worden verleend in thuis- en gastlanden, moet aangepast zijn aan het publiek waarop ze zich richt en worden gedifferentieerd overeenkomstig hun specifieke behoeften. Een klassieke opleiding, zoals die wordt aangeboden over bedrijfsleiding, projectbeheer, boekhouding, of

lokaal overheidsbeheer, kan nuttig zijn. Er is echter ook een flexibelere begeleiding nodig, die voortbouwt op de specifieke ervaring, ideeën en wensen van de diasporas, om hen te helpen contact te leggen met andere betrokken actoren in hun belangengebied (bijvoorbeeld door stages), en hen aan te moedigen geleidelijk aan concrete acties te nemen, en de weg vrij te maken voor vernieuwende businessmodellen die zowel publieke-privé-partnerschappen en, noord-zuidpartnerschappen engageren als sociale en economische zorgen met elkaar vermengen.

7. Waar meer onderzoek nodig is

Hoewel migratie en ontwikkeling nu hoog op de politieke agenda staan, is er nog steeds behoefte aan analyse en evaluatie van de betrokkenheid van diasporas bij ontwikkeling en de impact ervan op armoede, vooral wat betreft de niet-financiële invloeden van diasporas op thuislandontwikkeling. Diepgaande kennis over deze onderwerpen moet helpen beleidsbepalingen te creëren die rekening houden met verschillende contexten en specifieke problemen.

Er bestaat ook behoefte aan betere kennis over de verbanden tussen de betrokkenheid van diasporas in thuisontwikkeling en integratie in het gastland. Is integratie bevorderlijk voor meer engagement in ontwikkeling? Dit is niet noodzakelijk waar, omdat werd waargenomen dat migranten die hun verblijf in het buitenland beschouwen als tijdelijk (of onstabiel), des te meer gemotiveerd zijn om te investeren “thuis”, tenminste wat traditionele investeringsferen betreft (zoals huisvesting en gezinsconsumptie). Anderzijds zouden diasporas met toegang tot jobs die stroken met hun opleiding, vaardigheden en ervaring, met de mogelijkheid om vrij te reizen, en die sterk geïntegreerd zijn in de gastmaatschappij, in staat moeten zijn efficiëntere en meer innoverende rollen te spelen als ontwikkelingsactoren dan diasporas die worden gemarginaliseerd en gestigmatiseerd door wetten, beleidsbepalingen en een vijandelijke publieke opinie.

Is deelname aan thuislandontwikkeling bovendien bevorderlijk voor meer integratie? Dit is waarschijnlijk niet het geval wanneer immigranten betrokken zijn bij kwesties in hun thuisland en geïsoleerd blijven van de gastsamenleving.

Niettemin werden er al beleidsbepalingen geïmplementeerd en regeringen en ontwikkelingsactoren moeten zich bezighouden met onafhankelijke beoordelingen van diasporagerelateerde initiatieven. Dit is belangrijk om het succes van dergelijke projecten, de belangrijkste problemen die zijn ontstaan en de lessen die werden getrokken, te kunnen beoordelen. Hoewel het belangrijk is om vernieuwende voorstellen te kunnen doen, is het ook van essentieel belang om ervaringen uit het verleden te beoordelen en ervoor te zorgen dat de voorgaande engagementen volledig werden uitgevoerd.

8. Verwachte resultaten

Op basis van kwesties die in dit document werden aangehaald, en de gedeelde ervaringen van deelnemers inzake betrokkenheid van regeringen bij de diaspora voor ontwikkeling, zou deze sessie de volgende resultaten in overweging kunnen nemen:

Dialoog: Modellen ontwikkelen voor voortdurende dialoog tussen thuislanden en de diasporas op nationaal, regionaal en internationaal niveau. Gastlanden moeten strategieën uitwerken die zijn gericht op diasporas, in samenwerking met thuislanden en andere gastlanden die diasporas van dezelfde herkomst huisvesten.

Monitoring: Zich bezighouden met participatieve beoordelingen van eerdere engagementen (op nationaal, regionaal en international niveau) met de diaspora voor ontwikkeling (wat werd er voorgesteld, wat werd er bereikt, of niet bereikt, met welke resultaten, en wat werd eruit geleerd)

Op nationaal niveau

- **Diasporanetwerken** bevorderen door de ondersteuning van de uitwerking ervan in kaart te brengen, en de manieren bespreken waarop thuis- en gastlanden actieve partners kunnen worden met diasporanetwerken.
- Co-ontwikkelingsprojecten bevorderen door **modellen** te ontwikkelen voor individuele initiatieven en gemeenschapsactie om de kennis en andere hulpmiddelen van de diaspora te vergroten.
- Een **alomvattende agenda uitwerken** voor de diaspora voor thuislandontwikkeling op basis van realistische doelen, instrumenten en tijdsbestekken.
- Sectoren **bepalen** waarin bilaterale onderhandelingen tussen instellingen van thuis- en gastlanden het meest relevant zijn om het ontwikkelingspotentieel van diasporas te vergroten (zoals voor de overdraagbaarheid van sociale rechten).

Op internationaal – multilateraal niveau

- **Geïntegreerde aanpak:** samenhang verzekeren tussen beleidsinstrumenten die diaspora promoten als ontwikkelingsactoren en andere beleidsinstrumenten inzake migratie, handel, veiligheid of andere sectoren die het actieterrein voor de diaspora in de ontwikkeling van hun thuisland beperken.
- Bespreken hoe **multilaterale steun** kan worden aangewend om programma's voor de opbouw van vaardigheden te ontwikkelen in thuislanden en om ervaringen uit te wisselen.
- Een **plan opstellen** voor zinvol engagement van de diaspora in de ontwikkeling van hun thuisland.

(Juni 2007)

Belangrijkste referenties

AFFORD (May 2000) "Globalisation and development: a Diaspora dimension" Submission by AFFORD for DfID's white paper on globalization and development, 20p. Accessed at: http://afford-uk.org/resources/download/diaspora_dimension.pdf

De Haas, H. (June 2006) "Engaging Diasporas: How governments and development agencies can support diaspora involvement in the development of origin countries" Study for Oxfam Novib, 112p. Accessed at: http://www.livelihoods.org/hot_topics/docs/Diaspora_deHaas.pdf

De Haas, H. (2005) "International migration, remittances and development: myths and facts", Global migration perspectives n° 30, Global Commission on International Migration.

Ionescu, D. (Jan 2007) "Engaging Diasporas as Development Partners for Home and Destination Countries: Challenges for Policymakers" **Series:** IOM Migration Research Series, No. 26, accessed at: http://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/published_docs/serial_publications/mrs26%20interior.pdf

Newland, Kathleen and Erin Patrick (2004) "Beyond Remittances: The Role of Diaspora in Poverty Reduction in their Countries of Origin" A Scoping Study by the Migration Policy Institute for the Department of International Development. Accessed at: http://www.livelihoods.org/hot_topics/docs/MPIDiaspora.doc

Sheffer, G (2003) "Diaspora Politics, At Home Abroad" Cambridge University Press, 290 p.

Snel, E., Engbersen, G. and Leerkes, A. (2006) "Transnational involvement and social integration" in *Global Networks*, Vol. 6, N. 3, pp. 285-308

Vertovec, S. (June 2005) "The political importance of Diasporas" University of Oxford, 7 p. Accessed at: <http://www.compas.ox.ac.uk/publications/Working%20papers/Steve%20Vertovec%20WP0513.pdf>

World Bank (2006) "Global economic prospects, economic implications of remittances and Migration", Washington, D.C. Accessed at: http://econ.worldbank.org/external/default/main?pagePK=64165259&theSitePK=469372&piPK=64165421&menuPK=64166322&entityID=000112742_2005